

464

ФОТЕА

674

279356

ПЕНТРЪ

МІНТЕ, ІНІМЪ ШІ ЛІТЕРАТЪРЪ

п е а н ъ л

1 8 5 1.

Съв Редакціею азі

BCU Cluj / Central University Library Cluj

ІАНОБ МЪРЪШАНЪ,

Професор.

Anul al XIV-lea.

БРАШОВ.

Др типографіа азі Іоан Готт.

СКАРА АРТИКЪЛЛОР КЪЦІ АЪ ИНТРАТ ЛН АЧЕСТ КЪРС ЛЛ ФОІЕІ.

П р о с ъ.

- Къ каре літере съ скріе ромъніі хъртіле че се адресеазъ къръ авторігъділе пвліче? ЛН Нрл Фбіеі 1.
- Къвътъ гравьлторіъ ал жніміі ромъне къръ епіскопъ А. Шг. Шълц, ЛН Віена 1.
- Лпштїндаре літераръ прївігъре ла кълъра лім- веі ромъне де А. Нр. 1.
- Конетїгъдізїнеа вісерїчеі ромъне, врмаре дїн Нр. 20 а. 1850 ЛН Нр. 1, 2, 3.
- Історїа чївілісагіеі европене дела Гїзот, врмаре дела Нр. 21 а. 1850 ЛН Нр. 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10.
- Планъ де предецере ла дїмнасіа дїн Блаж ЛН Нр. 2, 3, 4.
- Органїзмъ адміністръдізїні дїн статъа австріак ЛН Нр. 4, 5, 7.
- АВЧдаръ шї ортографїеі ромънъ кз літере латїне, де Др. Атанасї Шандор ЛН Нр. 4.
- Ръгъмінтеа депътацілор ромъні къръ ЛН. міні- стерїз ЛН кавселе вісерїченїї ЛН Нр. 5.
- Петїдізїнеа дїн 31. Дек. 1850 а депътацілор ро- мъні къръ Маїестате центръ органїсъдізїнеа івстїдіеі ЛН Нр. 5.
- Некрологъ Др. редактор Августїн Сметана Нр. 6.
- Газета вісерїченскъ дїн Бъкрештї ЛН Нр. 6.
- Пречедїндеа алецерїі мітрополїгълї де Молдавіа ЛН Нр. 7.
- Коръспондїцъ ЛН прївінда дїмнасіагъ ромън ве- ізіанъ ЛН Нр. 8.
- Деспре патъра апїлор кз планетеле Венъс, Меркз- різе пчл. ЛН Нр. 8.
- Провїсорїа леде комънале ЛН Нр. 9, 10, 11, 12 13.
- Къвътареа Длзі ч. р. реферїнте Др. П. Васїч, ро- стїгъ ЛН Орлат ла 25. Февр. 1851 ЛН Нр. 9.
- Епістола Длзі епіскоп А. Ст. Шълц къръ реда- ктор ЛН Нр. 9.
- Адресареа прїнціпелъі Молдавіеі къръ новл Мі- трополїгъ ЛН Нр. 9.
- Reichszeitung деспре дїтревъдізїнеа, ЛН каре лім- въ съ се пропънъ шгїнделе ЛН скъле N, 11.
- Деспре поесїле ванълвї в. Іелачїч ЛН Нр. 11.
- Деспре фолосъа градъчерїі дъпъ Плініі, де D. Стої- ка ЛН Нр. 11.
- Ікбна крештерїі реле, де А. Мъръшалъ ЛН Нр. 12.
- Трансфъсіа съпъелъї ЛН Нр. 12.
- Аворїнда професорълї А. Роман ла дескїдереа предецерїлор ЛН дїмнасіа веізіанъ Нр. 13.
- Версърї алве (прове дїн Омер) ЛН Нр. 13, 14, 15 16, 17.
- Есчерїте дїн дрептъа пропрїетъдії де Тїерс 14.
- Лпвџъгътра пвлікъ, дъїгъ „Спїкзїгоръ“ ЛН Нр. 14, 15, 16, 17.
- Кореспондїцъ дїн Бълатъ ЛН кавсе вісерїченїї ЛН Нр. 15.
- Едігоръа десуре Омеръ градъс ЛН лімба ромънъ ЛН Нр. 16, 17, 18.
- Лпштїндаре десуре гръматїка лзі Нік. Бъль- шескъ 16
- Каталог де кърді ромънештї дїн лібрерїа лзі Іоа- нїд ЛН Бъкрештї 16. 17. 18. 19. 20.
- Дїн докзїментеле історїче а ле лзі А. Тр. Лазріанъ 18. 19. 20. 21 22. 23.
- Камуанїа ЛН Трансїлванїа (дїн ръсенїте) 19.
- Кореспондїцъ десуре рїдікареа катедреї ромъне ЛН Тїмішоара 20.
- Докзїмїте історїче дела Лъгош 21.
- Актъа генералълї Івїн, ла ешіреа ршїлор дїн прїнціпате 21.
- Адресе де възъвенїре къръ прїнціпеле гъвернатор Карол де Шварценберг 22.
- Прїнціп, Сїстемъ, Доктрїнъ 23.
- Лпштїндаре десуре оргънісъдізїнеа політїкъ ЛН Трансїлванїа 23.
- О фръвзъ де маслїн ЛН Нр. 25. 26. 27. 29. 36.
- Къвїнте ростїге ла редескїдереа семїнарїзлї ЛН Бъкрештї 25. 26.
- Ръспъс ла артїкъла „Версърї алве“ 25.
- Деспре дъвръгъмінте 27. 28.
- Съплїка ромънлор къръ міністерїа кълълї ЛН лъкръріле шкџластїче 28. 29. 30.
- Пентръ історїеі (офіселе Домълвї дъреї ромъне прївігъре ла десровїреа дъранїлор) 28.
- Лїтерарїз (пвлікареа історїеі лзі Палїі Іларїанъ) 28.
- Докзїмїте історїче десуре Валеа Рџднее 29. 30.
- Десватерїле парламентаре дїн Парїс, каре декр- серъ дїн 14 пънъ ЛН 19. Ізлїџ 1851 29. 30. 31. 33. 34. 35. 36.
- Декретъа мітрополїгълї Раїачїч, прїн каре опре- шїте дїтревзїндареа літерелор латїне ла ро- мъні гр. р. п. з. 31.
- Къвџнт ростїгъ ла дъпърдіреа премїїлор ЛН Бра- шџов 31.
- Къвътъа Домълвї дъреї ром. ла дъпърдіреа пре- мїїлор ЛН колеціа націонале дїн Бъкрештї 33.
- Цътереа патъреї 35.
- Бџла вітелор де гъръ шї де згїї 36.

- ✓ Кореспондінгъ дела Nanda, despre експондиріе а-пелор 36.
- Блатъа ши Voivodina (despre organicațiunea ei) 37.
- Кореспондінгъ din Arad (центръ диферинцеле къ сьрвіи) 37.
- Петіціінеа реціментъахъ II ротъи. дъпъ стрьфор-тареа лъи ши рьспзвеса 37.
- Репортъа директоръахъ шиколелор націонале din Цара ромънеаскъ 38.
- Къвънтъа рогіт де професоръа Гавріла Мънтеанъ ла пзпереа фндаметъахъ школелор націона-ле ромъне din Брашов 38.
- Обсервациіа ла докзментеле din Azot 38. 39.
- Скрісореа епіскопъахъ Васіліе Ерделі кьтръ коми-тетъа резнізніи фемеілор ромъне ши рьспзв-еса ачествіа 39.
- Чіркъларіа епіскопъахъ Александръ Шт. Шіахьдъхъ кьтре клер 39.
- О рефлексіоніе веки ши нобъ але націоніи ромъне din Трансільваніа 39.
- ЪН ЧЕ (despre marișarare) 39.
- Варіетъі (din istoria omenimii) 39. 40. 42. 44.
- De съв кармад (стареа гранідарілор десфінцаці) 40.
- Din Бьнат (tot диферинце къ сьрвіи) 40.
- Дела Крітъя рьнеде (ачеаш казсъ) 40.
- Din България 1. Іаіі 1851 (ачеаш) 41.
- Din Дон Жъан алаі Lord Byron 41. 42. 43.
- Поп Іаріанъ том II. 41. 42.
- Прекъвъптаре ла гръматіка ромънеаскъ де II. М. Кътнеанъ 43.
- Віаца мітрополітъахъ Петръ Мовіа 44.
- Ън рьспзвеса ла Брошъра „Antwort auf die Angriffe einiger Romanen 44. пчл. 45.
- Авчдаріа къ словет ши къ літере ромъне 45.
- Деспре вѡла вітелор 45.
- Лънта прінціпіелор дн Франца 46. 47. 48.
- Стареа політїкъ пайте къ доі ані 46.
- Цьртъріле Дьлреі 46. 49.
- Сокотеаль пьвлїкъ despre фондъа резнізніи фемеі-лор ромъне пчл. 47.
- Скрісореа епіскопъахъ Шіахьдъхъ кьтръ комітетъа резнізней фемеілор ромъне 48.
- Скрісореа архімандрїтъахъ Патрікіі Попескъ къ-тъ комітетъа ачелаш резнізніи 48.
- Евенімїнтеле din 2. Дек. 1851 дела Паріс 49.
- Фертанъа Сьлтанъахъ центръ кьдїреа шоселелор дн Цара ромънеаскъ 50.
- Черкъларіа епіскопъахъ А. Шт. Шіахьдъхъ din 1. Дек. 1851 50.
- Din віаца рьнъсс. професор Кост. Георгіа 51.

П о е с і и

- Елеціѡ днтръ опореа епіскопъахъ А. Шт. Шіахьдъхъ, де Петръ Браш 1.
- Кокостъркъа ши Чокърманъа де Dim. Росет 1.
- Орфелїа, де Іаков Мъръшанъ 4.

- Поесіа попорале. Кьптъкъа Домнікїї, ка провъ-дїн трьса, де Вас. Александрі 6.
- Клопотъа, де D. P. — Ын пьр аль, де Ч. Б. — Романъ, din Zimbr 6.
- Баладъ ла салтъа арделееанъ де I. Мъръшанъ 7
- Шолданъ вітеазъа, де В. Александрі 7.
- Роза, де Г. Сїон 8.
- Бътъ, баладъ де D. Гъсті 8. 10.
- Іоан ши Марїеа, баладъ імітатъ де Г. Ніколеа-нъа 10.
- Ла о Маскъ. — Ын съспїн, де Боереанъа 11.
- О варкъ ла ліманъ, де II. Пісоне 12.
- Rancodia I. din Iliada лъі Омер, tradsc de Ari-ctia 13. 14. 15. 16. 17.
- Сѡіеала, романъ, де *. — Фїнда та, де ГР. 14.
- Ценїа. — Amanet, de I. Roman. — Орвъа, де Г-Дехелеанъа 18.
- Девотъьнтъ адсъ М. С. прінціпелъі Карол де Швар-ценберг din партеа націоніи ромъне трансїл-ване 19.
- Отъа. — Вьптъа. — Сїндъа меѡ, де I. Roman 20.
- Орфелїа, де Г. Дехелеанъа 20.
- Стефан чел маре ши маїкъ са, де Dim Болїнті-неанъа 21.
- Къпеле ісгонїт, де Гріг. Александрескъ 22.
- Епіграме, де D. P. 22.
- Лъпъа дн дѡга де мѡрте, де А. Мъръшанъ 25.
- Nimik, de E. B. 25.
- Цьранъа персіан къ нѡмеле, де А. Мъръшанъ 26.
- Флькїї, де Дехелеанъа 26.
- Отъа фьтос, де А. Мъръшанъ 27.
- Момїаа ши лезл. — Сатїръа ши отъа. — Мъгаръа ши вълпеа, де Кост. Бьльшескъ 27.
- Фаталітатеа 27.
- Тавлоѡ де кьсьторїѡ. Еѡ ши алїї, — тѡте де К. Бьльшескъ din Бькьрепті 28.
- Modestia mea. — Епіграме, де ачелаш 29. 30. 31.
- Рьндъріка віне кредїнѡсъ, де ачелаш 30.
- Бьльстьмъа мамей теле, де I. Мъръшанъ 36.
- Орцізіне де I. Мъръшанъ 37.
- Ode ad lapidem fundamentalem, dedicata per Jaco-bum Muresianu 38.
- Вьпъторїа де пе Алїї, дъпъ Міллер, де А. Мъ-ръшанъ 42
- Din балада Трївѡпъа, де I. Roman 42. 43.
- Рьндъріка де E. B. 44.
- О Зїнъ, баладъ дъпъ Віктор Хъго де К. Негрѡці 46.
- Кьптек понъларе, де съпт револ. де I. М. 46. 51.
- Мїерла ши вѡніда. — Къпеле ши тьгаръа, де Гріг. Александрескъ 47.
- Ъліяа ши гьпеле, — Епіграме, де Ачелаш 48.
- Paradisъа пердът, ал лъі Мілтон, fragment din картеа VII. tradsc de G. Cion 49. 50. 51.

Афаръ де ачестеа се маї афлъ дн Фѡіе рь-спьндїте маї тьлте вькьдї просаїче амьръште.

ШИНТА, ИНИШЪ ШИ ЛИТЕРАТОРЪ.

№. 1.

ЖОІ, 4. ІАНЪАРИЕ.

1851.

Къ каре літере съ скріе ромъніи хъртііле че се адресеазъ къръ авторітъділе пѣвліче?

Кътъкъ ромъніи провинцілор азстріаче аз дрептъл, сънт ши даторі а'ши компъне ши а'ши адреса хъртііле лор къръ авторітъділе пѣвліче пѣмаі дн лімба лор національ, пѣ дикапе чеа маі пѣціпъ дндоіалъ, азът пентрѣ къ ачест дрепт ши ачестъ даторіпъ пѣрчеде пеміжлочіт дн егалітатеа дрептѣрілор гарантісате пріп консгітудізнеа імперіалъ пентрѣ тоте націоналітъділе, кър ши къ апъте гъверніл Трансілваніеі днтемеіат токма не ачестъ егалітате де дрептѣрі аз рекъносатъ ачест дрепт дн репедіте декрете ши ордіпъчвнї емісе къръ тоте дерегъторііле сввалтерне, днкъ знеорі ши къ адаоцере де днфрвнтъчвне кнд гъверніл афл къ рѣгъміпділе, пѣлпсоріле ши орї каре алте хъртіі скрісе ромънеште с'ар трата аічі коло кам аша, кам ка пайнте де а. 1848. Ма ачестъ днпере дн дрепт ши опбре а лімвеі націонале дндеатпъ не ромъні чела маі днведерат ексемпъл ал челорлапте попоръ коплокзігоре. Нічі зн ськъзіѣ, нічі зн сьръ ши нічі зн кроат пѣ дѣ астъзі ши пѣ свштерне авторітъділор пѣвліче алте хъртіі де кър пѣмаі скрісе фіекаре дн лімба лор національ (кроадіі пѣнъ ши ла міністеріѣ), іар челе каре вн дела авторітъді днкъ ле прегіпд іаръш фіекаре дн лімба са; леціле днкъ се традък ши се пѣвлікъ кѣп есте кѣпоскът, дн зече лімве але монархіеі. Дечї деспре ачест дрепт ал націсілор есте де прісос а ши маі перде тіпнъл ворвнд, кърї ел прівіт пѣмаі дн пѣнтъл дрептѣлї поствіт, ши тькнд де чела патѣрал, днкъ есте къ тотъл днведерат.

Тотъ днтревъчзнеа че маі дикапе аічі есте: съ се скріе ачеле хъртіі къ словете кіріліане сеазъ къ літере латіне? Ръспънс: А пѣстръ пѣрере есте, ка тот че есе дн кондеіѣ ромънешк адресат къръ

авторітъділе пѣвліче де жос пѣнъ сѣс, съ се скріе къ літере латіне ши пѣ къ алтеле.

Темеізірле каре стаѣ ши се лѣптъ пентрѣ ачестъ доріпъ а пѣстръ сънт кѣпоскъте; а ле маі дедъче ши десѣшътра днкъ одатъ аічі ар фї маі атъта кър а кѣдеа дн пѣкатъл qui plus probat nihil probat; кърї адекъ де 20 апї днкоаче чігірѣт ши аззірѣт дестъле пентрѣ ши контра дн прівіпда ачестата. Дечї тот че не маі рѣтъле съ скъртъпѣт аічі есте ачела опъсечъне каре се тот маі фаче днкъ ла дѣвъ пѣнтѣрі, адекъ:

1) Нѣ тоді штіѣ скріе ромънеште къ літере латіне, пріп зрѣаре ла зпїі ка ачела лі с'ар прѣпвїде дрѣмъла де а'ши пѣтеа аръта пѣлпсоріле ши дѣверіле лор аколо знде се кѣвіне.

2) Ортографіа ромънъ къ літере латіне днкъ тот пѣ е статорітъ.

Діфікълтатеа зптеіа о деслегът ашеа: чеї каріі нічі пѣнъ астъзі пѣ кѣпоск літереле латіне ши о тѣртѣрісеск ачестата дн фаца пѣвлікълї, не спзн тотодатъ, къ еї п'аѣ кълкат нічі одініѣр не прагъл врезнеі шкѣле шъкар портале, пріп зрѣаре къ еї не лѣпгъ пекъноапштереа літерелор рѣтъпѣнд ши ідіѣпї ка ваї де капъл лор, авїа сънт дн старе де а кончене о сінгърѣ іпстѣпціѣр де зече ліпї; апої се днделеце де сїне къ зпїі ка ачела сънт сіліпї а терѣ ла алдіі каріі кѣпоск маі тѣлт декът а чїті пѣмаі не акатіст ши а'ши свскріе пѣтеле днкъркат, ка съ ле кончеапъ ши компъіе орї че стілѣ де дѣмпнеажът; пентрѣ къ съ не ферїаскъ D-zeѣ ка съ маі чїтіт ши не вііторіѣ дн патріа пѣстръ атътеа такълатѣре, атътеа кончене фъръ кап ши фъръ капег кърте с'аѣ чїтіт пѣнъ акът пѣ пѣмаі ромънеште (маі вѣргѣс тот дн тревіле еклісіастіче), чї ши дн зпгъреште ши пемъеште. Дечї тоате хъртііле ромънешті кърте мерг дн сѣс къръ авторітъді, се пот ши тревъе съ се

скрие де аичи пайнте къ литере латине ши джкъ кът се поате маї кърат ши маї фръмос. —

Джкъ ортография, ортография? Ашеа ортография ромънъ къ литере латине ми се наре греа ши нестаторитъ, пентръ къ ничи одагъ нъ не лваръм чеа маї микъ остенеалъ де а о джвѣда, дин причпъ къ дж пръчича поастръ ничи зн иесвѣт латин орї Логіотатос грек нъ неаѣ трас къте 12 пзіеле не пѣлкъда голъ ка съ нѣо джвѣдъм де фрикълѣа ачелора прекъм ам джвѣдат де фрикъ не латина, греака, дермана, маѣгара, сървеаска ши прекъм ам джвѣдао ши не чеа рѣсаскъ ла о а доа вешире . . . Ортографияле тѣгърор лимвелор европене сънт де 3 пѣнъ дж 30 орї маї аевоіе де джвѣдат кѣр пентръ конпадионаліи лор де кът есте ортография ромънъ къ литере латине. Джкъ ленеа есте домпътаре, ла каре апої се маї адаог ши сечіле калъмнїи але стръинилор, карїи спре а не дескъръѣа ка съ нъ маї скрием ничи декъм, ничи къ литере ничи къ слове, ничи ромънеште ничи дж орї каре алтъ лимвъ а лъмнїи, не род тереѣ ла зрекі: „Ni къз везі дъмта, ала преа греѣ есте към скрїи дъмивоостре, ала нъ поате пої съ чїті, ала маї віне нъ скрїдїи нїмїк.“

Апої дар че съ фачем Домнъле? Тот съ скрием тѣкар къ ортография вострѣ, каре ла чеа дїнтъіе прївїре ка ши ла чеа маї профъндъ стѣдїере нї се аратъ тот нѣмаї о каррикатърѣ, о пльстѣгътърѣ фъръ сістемъ. Аззі коло, съ скрием къ о ортографїѣ, дж кареа ничи еї джшїи джкъ нъ штїѣ кънд съ скрие аї, ау, еї, еу, аї, еи, фїндкъ тоте азъ тот зн сънет, ничи іаръш а, аа, аh, — ä, äh, è, ее, eh, — i, ie, ih, ieh, y, — o, oo, oh, — ничи пот осевї ла о сѣмъ де сілаве джтре b et p d et t, dt, tt, th, ht, към ши джтре f, ff, v, pf, ph; ничи штїѣ кънд съ скрие k, кънд c, ch, q; асеменеа s, ff, fs, fs; іар спре а нѣне капак сістемей лор ортографїче мї, се апъкъ ши о сінгътъръ консъпантъ о скрїѣ къ къте 3—4 алтеле, към sch = ш, dsch = џ, де каре секътърѣ се скъндълі джсѣш тареле вѣрват Herder ши къ ел тоџї оменїи къ креерїи съпътошї.

Сеаѣ съ прїїтїм ортография маѣгарѣ? каре е джкъркатъ де семне, към ши де литере ассодиате ши джпѣрекете пентрѣ ка съ факъ кътева сзнете. Сеаѣ не ортография кроатїкъ орї полонѣ? дж каре се джпестрїдарѣ нъ нѣмаї вокалеле чї ши маї тѣлте консъпанте не сѣс ши не жос къ вѣрѣеле, пѣнтърї, трїзнгърї, седїме ши къте алте кодїде, нѣмаї ка съшїи пѣтъ скрие брешкъм лимва. Сеаѣ къ орто-

графия енглезѣ, чеа плинъ де капрїдърї, дж кареа се скрие а ши се пропъндїѣ еh, скрие е шїа пропъндїѣ ih; скрие ea шїа скѣте пѣнтре дїндї тот ih; скрие eau ши те сілеште съї зїчї о; скрие eou ши зїче jo; eu дж фаче iu; скрие cause, lãnguãge, dollar, southwark, Caesar, Ocean, suspicion, yacht, ordinary, equal, Colonell, Knight, Worcester, Marlborough, Punctuation, Mantua, ши пропъндїѣ kas, lenгїї, dollбr, шѣдрїк, Sixcor, Oxııõn, съспїшн, іотт, ахрнерї, іхвол, Кѣрпел, Neit, Ъвстрер, Малвѣро, пѣнкъїзешѣн, Менчїзе ши ашеа маї департе.

Е, маї есте ши ачѣаста ортографїѣ, орї нѣмаї о грѣшъдїгътърѣ де литере парѣ къ о фѣкъ чїнева скрїндзо къ окїи джкнїшї.

Шї че съ зїчем де ортография лимвей франдозешї? Аѣ нъ ле е сілъ кѣр ши франдозїлор де ea? Ла тѣтъ рѣгъла есчендїзнї, кънд кѣр нѣмъ рѣгълелор джпѣррїндъсе ар нѣтеа фї де ажнѣ пентрѣ алте патрѣ лимве. Шї апої къ тѣтъ пѣрѣѣгата джвѣдаре а рѣгълелор, лимва тот нъ оподї ворѣи пѣнъ нъ о веї аззі дин вїѣл граїѣ ал даскалѣлї.

Апої дар къ каре ортографїѣ съ скрием ка съ не фїе маї зшор? Несмїнтїг къ а кїнезїлор, прекъм саѣ маї фост зїс одагъ; съ не афлѣм адїкъ нъ нѣмаї пентрѣ фїекаре сѣнет, чї ши пентрѣ фїекаре сілавъ къте зн семнѣ, прїн зртаре лъгъ џ, — съ маї контїнъм пѣнъ дж сѣмъ де врео 40 шїи, кам не къте азъ ши кїнезїи.

Ничи ашеа нъ не плаче. Съ не плакъ дар а джвѣда тѣкар атѣтеа рѣгъле, къте се афлѣ пентрѣ ортография лимвей італїане, кареа есте чеа маї зшѣрѣ ши маї сімплъ дин тѣтъ лимвеле Европей. Джкъ вор маї фї ши не атѣтеа есчендїзнї? фїе; съ нї ле джвѣдъм към ле джвадъ ши алте попѣръ не але лор. Нѣмаї съ не траѣем сама преа віне, къ дин тоате ортографїеле латїно-ромъне къте черкълеазъ джтре пої дела Клаїн ши Петрѣ Маїор джкъче нѣмаї зна пѣте фї адевѣратъ, къчї дж ортографїѣ ка ши дж алте лѣкрърї оменештїи ши черештїи нѣмаї знл пѣте фї адевѣръл. Шї каре поате фї ортография чеа адевѣратъ латїно-ромънъ? Ачѣеа кареа ничи вреа дж сілъ съ readкъ дж лимвъ пропъндїареа джвекїтъ (obsoleta), ничи лѣтїнеазъ лимва орѣеште, ничи аре капрїдъл ка съ дефїгъ лимва не чїчї мїи анї джпайнте, ничи вреа тот дж сілъ съ джтрѣвїе тоате литереле латїне нѣмаї пентрѣ къ ле vede дж ортография ачелеїаш, прїн зртаре нъ пѣстрѣазъ не q нѣмаї дин о ванїтате де лїтераторї пентрѣ ка съ аратѣ лъмей къ ел

штiе de unde се derivă d6ъ trei pronzme шi пе атъда adverbii; дп скзрт, ача ортографiѳ латiно-ромънъ ва фi чеа маi възп, кареа non multiplicat entia sine necessitate, о аксиомъ пе кареа философиi шi литераторiи поштриi о кзноск фоарте вiне, пз-маi сь о шi аплекъм дп тоатъ прiвiнда.

Скопзл пз есте аичi ка сь воiеск а алътъра ортографiе латiно-ромъне але вървадилор поштриi де литере; еъ прецъеск тзлтиплiчеле лор остенееле шi кзноскътзл лор мерiт пе кзмпзл ачеста, шi въд преа вiне че авънт с'аъ дат лимвеi прип неовосита шi ценiоса лор стъдiере де лимвъ; дi рог пзмаi, ка пе кът се поате сь се апропiе кз опи-низиме зниi де алциi, пентрз ка пзвликъл чел таре днкъ сь штiе кам де че аре а се дiнеа; дпсь пз претiнд ка сь се знiаскъ ла т6те, пз, къчi ачеста ар фi а воi сь ле фацi сiмъ каре аичi аре маi пъ-дiн лок де кът опi unde. Штiи еъ преа вiне кз вор маi трече днкъ зечимi де ани, дп каре асвпра зпор регъле се ва пзтеа аплека лътинескъз грам-матiци certant, et adhuc sub iudice lis est; ачеста дпсь ницi де кзм сь пз пе сзпере, ницi сь пе дес-кврадiезе ла скриереа шi кзлгiвареа лимвеi поа стре. Аъ пз пъдiръ шi алте лимве тот асенеа? Шi че сь зичем де грезтъдiле пе каре ни ле маi кзшзпъ дп ортографiѳ скiмъвареа, деклiнареа шi копжъгареа формелор знеi лимве? — Дпсь т6те ачестеа грезтъдi але алтор лимве поi пз ле соко-тим, фiреште дiн казса ссс арътатъ, пентрз кз ам апъкат а ле дпвъда де фрикъ днкъ дiн фрадета връстъ, сеаъ поате шi маi тързиъ, дпсь дiн модъ; кънд дiн контръ ортографiа шi граматiка лимвеi матерне пз се дпвъда пъпъ акзм ницi де фрикъ ницi де модъ. Дп адевър поi пъпъ акзм дп прi-вiнда лимвеi ам зрмат кзвiнтеле Евангелиеi кз о скрзпълоситате де сьхастрз, ам въззт адикъ тот-деазна грiнда дп окiи поштриi, кънд дiн контръ дп окiи стръиимор прип зрмаре шi дп лимва лор п'ам въззт нимiк, декът пзмаi фок, виоцъне, де-пiпътате, вiневоiндъ, пъпъ шi харитате.

Дпкъ одатъ: поi пз анъръм кз лимва ромънъ с'ар пзтеа скрие кз литере латiне фъръ ницi о грезгате, фъръ ницi о остенеалъ алта, декът пз-маi чеаа а тiшкърiи кондеiзлзi; апъръм дпсь таре, кз ортографiа лимвеi ромъне кз литере латiне есте маi зш6ръ декът ортографiе тзтъзпор лимвелор езропене къте се маi скриъ кз литере латiне, афаръ пзмаi де чеа италiанъ.

Дечi Domiilor, сь диченет а скрие ромъне-ште кз литереле стръзъне латiне тоцi къдi штiм

шi къдi пзтем, шi дпкъ сь скриет регълат, вiне шi фрзмос. Кз ачеста пе вом зшора кiар шi про-пъширеа тревiлор шi кзселор п6стре партiкъларе. Пе лъпгъ офiциалiи пзвличi ромънi, маi тзлцi алцi офiциалi зпгърi шi сасi кзноск шi ворбеск лимва ромънъ, пз о пот дпсь чiтi шi скрие кз литере кiрилиане, дiн каре прiчинъ хъртиеле ромъненцi тревъзе сь се деа ла трансплаторi. Пъпъ сь се традъкъ, пъпъ сь iнтре iаръш дп тзпiле реферiн-цилор, тiмпзл пз аштеаптъ, зiмеле трек, св6ръ, кзселе зак iчi коло. Къте зп трансплатор ла гъ-верниъ шi ла дiстрикте се vede дпгронат дп гръ-мада хъртиилор, ел традъче зiоа н6птеа, традъче пен-трз тоцi реферiнциi, фъръ сь маi ажзпгъ ла врезн капет, къчi дзпъ къте хъртiи ромъненцi iнтръ, с'ар чере маi атъдi трансплаторi къдi реферiнциi; кънд дiн контръ дакъ поi ам скрие тоцi ромънеште кз литере латiне шi кз ортографiѳ регълатъ, атънчi се дпделеце де сiне, кз гъвернизл ар пзтеа сiмi пе авторитъдi ка сь манiпълезе кзселе шi актеле дп лимва дп каре еле се свъштериъ, пентрз кз, кзм овсерваръм, пе ла т6те локзриле се афлъ офiциалi карiи кзноск маi тзлте лимве.

Ciмцим кз тзлцi дiн чiтiгорi near пзне аичi дптревъчънеа: кз каре семне сь се пзвличе леци-ле шi ordiнъчънiле гъверниале пентрз ромънi? Ла ачеста се dede респънс маi де деапропе шi ре-сонат прип фанта депзтацилор поштриi традъкъторi де лециле австриаче шi имперiale дп Вiena, „Сь се пзвличе дпкъ тот кз словеле кiрилиане.“ Лециле шi ordiнъчънiле тревъзе сь стръватъ пъпъ ла чел дiн зрмъ дъран шi чернигорiъ, ла тоцi карiи тревъзе сь фiе дплесницi ла чiгiреа шi кзпоштереа лор. Ш6те ачестеа пзмаi пъпъ атънчi, пъпъ кънд се вор дпшзлци преодiи, даскалiи, нотарiи, стъденциi пе ла сате ка сь п6тъ чiтi шi скрие кз литере латiне; iар пъпъ ла ачел тiмп дорiт, рог дпкъ одатъ пе чеi преа зелошi ка сь пз факъ лзкръзлвi сiмъ преа таре, де есетпъз сь пз лътинiаскъ преа та-ре гръмъдiнд кзвiнте латiне де тзлтеорi фъръ ницi о тревъицъ, маi дп скзрт, сь пз алъпекъм ла пъ-катъла де а не фаче шi поi лимва преа де тот ари-стократикъ, пе кареа се о дпделеагъ пзмаi фрзп-теа алешii, сал6неле, кзм ажзпсесе лимва латiнъ дп веакъл сьъ чел де азр, сь пз пе стрепезiаскъ дiп-циi пъпъ шi де чел маi тiк славониет каре пз стъ токма дп капъл месей; сь пз зiгътм кз кiар шi чеi маi марi аристокраци аi Ромей, кзм Като, Че-сар, Ортенсиъ, Чiчеро ш. ч. л. алтминтереа кзвълта дп сенат шi кз тотъз алтминтереа дп пiауъ, in

іаръш съ нъ не плесніаскъ прип кап, къ дѣвѣрькънд
 дн лимбъ ідеі маі палге, зрмеазъ ка неапърат съ
 фії дѣделес де кѣтръ алдіі, декът пзмаі де кѣтръ
 ачеіа каріі авзръ чева прегътире тѣкар де о шкѣлъ
 трівіалъ, маі възпъ. Къ тѣте ачестеа даторіица
 нѣстръ а кѣртзрарілор (ла каре се нѣтъръ, ші прео-
 дѣмеа) есте а еспліка попорълѣі тот че пѣте ші
 тревъе съ а интересезе ші съ штіе ші тот че есте
 спре неапъратъл лѣі фолосѣ; іар дакъ нъ фачем
 ачестаста, нъ дѣмплінім поръпка челѣі каре зісесе
 пайнте къ 1817 ані: „Мерѣдї . . . . дѣвѣдѣдїі.“

Bede оріі чіне къ еѣ нъ авзѣс де скоп дн ачест
 міа діскѣрс а да регъле ортографіче, къчї ачестаста
 нъ фѣсесе нічї одатъ треаба меа. Регъледе се аф-
 лъ пѣвлікате ші поате къ се вор маі пѣвліка де
 кѣтръ чеі кіетадїі ла ачестаста; іар чїтігорїі казте-
 ле ші ле аплече.

Дела Олт.

Къвънтѣл гратѣлаторїѣ аа жзнїмеї ротъне
 дн монархїа австріакъ, стѣдіѣсе ла зпївер-
 сїтатеа дн Віена, ростїт кѣтръ преалъмінатъ
 ші преасъндїтѣл архїпъсторїѣ Александръ
 Стерка Шѣлѣдїѣс къ окасїѣнеа депъмі-
 реї сале.

Преалъмінате ші преа съндїте Домъле архїе-
 піскоане!

Тїнерїмеа ротънъ дн тѣте пѣрділе Ротъніеї
 австріаче, фѣръ осевїре де конфесїѣне грѣвеште а
 Те салъта къ чеа маї маре възкрьїѣ. Штім къ
 Маїестатеа Са дѣмператъл постръ аѣ депъміт де
 архїпъсторїѣ ротънілор дн преасъндїа Та, пре вар-
 ватъл дорїнделор клерълѣі ші а тѣт попоръл рот-
 мап. Фїе, ка націѣнеа ші весерїка, каре разїмъ
 атьтеа сперанде дн преа С. Та — нічї одатъ съ нъ
 се плънгъ де позл съѣ архїпъсторїѣ; чї ші віїто-
 рїмеа съ Те вінекъвінте. Марї аѣ фост преасън-
 дїте! дѣрерїле націѣнеї, ші амаре сънт ачеле ші
 астъзі. Нъпъстѣрїле весерїчеї ші націѣнеї нѣстре
 нічї одатъ п'аѣ венїт пзмаї дела апъстѣорїї стръїні,
 нъ преасъндїтъ! — О маре парте а дѣрерїлор са-
 ле, лѣкръ жалпїк! ші о плънѣе націѣнеа ші весе-
 рїка токма дела фїї сѣї. Тот разетълѣ націѣна-
 літѣдїї аѣ фост дн трекът весерїка ші інстїтѣдїѣ-
 пеле челе фъртѣсе ші възне, дакъ ші векї, але ве-
 серїчеї нѣстре оріентале. — Мълте реле ші тъл-
 те дѣрерї нъ венїаѣ песте весерїка ші націѣнеа
 нѣстръ, дакъ ле овсерва къ съндїтате, ачесте інстї-

тѣдїѣнї ші дрептърї весерїчештї архїпъсторїї де маї
 пайнте, дар ачесте дрептърї весерїчештї с'аѣ къл-
 кат дѣккъ ші маї пайнте, дар маї къ сеамъ сънт
 чеї дої епіскопї дн зрмъ. Де ачї аѣ зрмат апої
 къ архїпъсторїї ротънї днчелъзръ пзмаї де капъл
 лор, фѣръ штіреа сїнодълѣі, весерїчеї ші націѣнеї
 а пѣрта казселе націѣнале ші казселе весерїчештї,
 а вътъма констїтѣдїѣнеа весерїчеаскъ, а діспъне
 деспре възпъ ші аверїле клерълѣі ші весерїчеї пѣ-
 маї де капъл лор, ші а ле дѣнстрейна фѣръ штіреа
 сїнодълѣі, — а інтродѣче датїне стръїне дн весе-
 рїкѣ. — Де тълте орі фѣкъръ ачестеа нъ пзмаї
 дн рѣстате, чї адеце орі дн нештїїндъ, дн греша-
 лъ, ші фѣръ воїа лор; пентръ къ възпъ сїнгър, преа-
 съндїте! лесне пѣте грешї, лесне съ пѣте дѣфрї-
 ка де връташї, ва ші корътпе; саръ маї тълдї,
 весерїка дѣнтреагъ, (дн сїноде), націѣнеа дѣнтреа-
 маї грѣѣ — с'аѣ нічї декът нъ грешеште, — де
 ачї аѣ зрмат апоїѣ къ попоръл, ва ші клеръл каре
 с'аѣ възът къ епіскопї се дѣкредѣа дн архїпъсто-
 рїѣл съѣ, ші с'аѣ дѣнтемплат тълте скърѣе, пенлъ-
 черї, ва ші прочесърї дѣнтре клер ші епіскопї.

Дрепт ачѣеа, націѣнеа ші весерїка ротънъ де
 амѣноде конфесїѣніле дн адъпърїле лор челе ім-
 носанте дн къмпъл лївертѣдїї, ші аѣ реклатат
 дрептърїле сале. Дорїнделе націѣнеї ші весерїчеї
 съ къпрїнд преасъндїте! дн дѣе къвінте марї: ав-
 тономїѣ націѣналь ші аѣтономїѣ весерї-
 чеаскъ — адекъ адміністрѣдїѣне де сїне стъ-
 тѣтѣре прип конгресе націѣнале ші сїноде
 весерїчештї. Черерїле політїко-націѣнале ші дѣ-
 пъ атьтеа жертѣе дѣккъ нъ ші ле аѣ къштїгатъ
 націѣнеа, — маї кърънд ва довънді весерїка дреп-
 търїле сале націѣнале-весерїчешї дакъ архїпъсто-
 рїї ротънї ші клеръл ротън вор овсерва къ сън-
 дїенїѣ жърътѣнтѣл чел маре націѣнал дн къмпъл
 лївертѣдїї, ачел жърътѣнт де зпїре націѣналь, ка-
 ре л'аѣ депъс маї тълдї де 40 мїї ротънї, зпїдї
 незнїдї фѣре осевїре, ші дн казса націѣналь тот
 фѣръ осъвїре дн сїціларъ къ съндїеле а маї ать-
 теа мїї де ротънї. Ачел жърътѣнт, каре л'аѣ де-
 пъс, нъ пзмаї ардеденїѣ фѣръ осевїре де конфесїѣне,
 дар ші ротънї дн Банат, Бѣгарїа, ші де айреа,
 карїї аѣ фост фацъ ла ачѣеа сърѣвѣтѣре маре націѣ-
 наль л'аѣ пѣс дѣпайнтеа трїѣвпалълѣі конштїїндїеї
 лор. Неферїчїт ротънъл каре ва кълка ачест жѣ-
 рѣтѣнт де зпїре ші апъраре націѣналь.

Преасъндїте! Авем сперандъ, къ клеръл каре
 Те а алес, попоръл каре Те а дорїт шї ва довънді
 дн преасъндїа Та, пре апърѣторїѣл чел фервїнте

ал автономіеї націонале, атъгь політиче, кьт ши весеричешті, пре апъръторїа дрептърїлор клерълї ши нациънеї, пре респїтїторїа independinцеї весеричешті, ши конститудїънеї чеї синодале весеричешті. Пентрѣкъ вїне штії преасъндїа Та! кь прекъм ромънїї невнїдїї дем днкъ съв съпремадїа сербеаскъ карловїанъ, ама внїдїї съпт чеа зпгъреаскъ стрїго-нианъ, дн контра а тот дрептѣ патъралѣ ши по-сїтїв, ши дн контра а де атъгеа орї манифестате-лор дорїнде а ле клерълї ши нациънеї. Деосевї ромънїї внїдїї пѣмаї прїн грешїеле ле челе неертате але архїепїсторїлор лор азъ кьзѣт съпт жѣгъла челе зпгъреск — ал архїепїскопїлор дела Стрїгон, — дїнтре карїї зпъл in анїї трекъдїї аѣ фост ревел — съпт претест де протекторат. Преасъндїа Та! Ромънїї нѣ съпт пѣпїлї, еї съпт матърї, пентрѣ ачеа се вор ферї кь тóте пѣтерїле, де орї че про-тектекторат ши тѣтеле стрїпъ ши днпїлътóре. — Дн днцелесъ ачестора авем сперапдъ, кь веї лъкра Преасъндїа Та ши тот дезна дн днцеле-цере кь клерълї ши попоръл, ши нїчї одатъ фъръ ачестїа, прекъм аѣ фъкът чеї маї дїн зрѣт епїс-копї. Астфелїх дї веї добъндї амореа чеа фїас-къ а клерълї ши попорълї, каре о пердъсъръ алдїї кь тотѣ спре неферїчїреа клерълї ши попорълї. Ферїчїт Пърїнтеле пре каре 'а извекъ ши 'а венереазъ фїїї сѣї, неферїчїт ачела, пре каре 'а зрѣск аї сеї.

Пофтїм ка съ те дїпъ Dzeї тѣдїї анї спре ферїчїреа весеричеї ши нациънеї, спре ревїндїкареа ши апърареа дрептърїлор еї челор сънте ши зсър-пате де стрїпї!!

Дн пѣтеле а тóтъ тїперїтеа прїн Вїнчендїз Папїнианъ. *)

Преасъндїа Са, прїмї кь чеа маї кьлдърóсѣ їнїмъ пре тїперїте, тѣдїїмї фервїнте, се декїъръ днтрѣ тóте а фї де ачелеашї пърерї, ши сїмце-мїнте, — де осевї кьнд ораторъл поменї де авто-номїа націонал ши весеричеаскъ съ възъ а 'ї кон-сїмдїї дїн мїшкърїле че фъкъ; сѣ протїсѣ кь нїчї одатъ нѣ ва лъкра де канъла сѣѣ, чї дн конделе-цере кь клерълї ши попоръл (дн сїноде) — Дн зрѣт дѣпъ че не комъндѣ їзвїреа де нациъне ши весерїкъ; не комъндѣ ши де ачї пайнтѣ сѣ пѣзїм драгостеа фрѣцаскъ днтре пої, внїдїї ши невнїдїї, кь тодї съптъм ромънїї, ши тревѣ сѣ фїм легадїї днпревнѣ.

Фундаментъл не каре се пóте база кь секърї-тате ферїчїреа знеї нациънї, есте сїнгъръ кьлтѣра еї днцелесъалъ, моралъ ши материалъ. Кьлтѣра ачеаста есте, кьм се vede, о зпїте днтреїтѣ ши недеспърдївїлъ; днтрѣнса сѣ тóтъ крештереа, пѣтереа ши днфлорїреа содїетъдїї чївїле, еа децї дезвїе днтрѣпатъ кь нациънеа днтреагѣ. Нѣмаї прогресъл чел фаче о нациъне днтрѣн mod armonїос дн тѣстреле памърї де кьлтѣрѣ, се поате нѣмї а-девърат. Кьлтѣра днцелесъалъ есте лѣмина мїндїї, есте соареле ачел дївїн, дїнаїптеа къръзїа се аскън-де тóтъ нóптеа нештїїндеї, тóтъ негъра прежъде-целор. — Кьлтѣра моралъ есте кьлтѣра їнїмеї, есте фокъл ечел черескъ че днкълъеште, днвїазъ ши леагъ ла олатъ їнїмїле оменешті прїнтрѣн сїмд кѣрат ши амóре де óменї. — Кьлтѣра ма-териалъ есте мїшкареа, активїтатеа ши тѣрїа вїедїї содїале, есте пѣтереа їндустрїеї оменешті, че фа-че мїнънї дн зїоа де астъзї прїн хемїстѣ, меха-нїстѣ, комердїз, агрїкълтѣрѣ ш. ч. л. Памърїле ачесте де кьлтѣрѣ съпт азгъзї атъгь де печесарїе знеї нациънї, днкът еа фъръ днцелесъалї націонал, нѣ пóте спера днфлорїреа органистѣлї націонал, еа сїнгъръ днкъ аре дезвїндѣ де алтъ кьлтѣрѣ: де ачееа а органълї ши де ачееа а копштіїндеї націонале. Кьлтѣра органълї націонал а тот зна кь ачееа а лїмвеї націонале, пентрѣкъ еа днсамї есте органъл ачела; асеменеа ши кьлтѣра копштіїн-цеї націонале днкъ е тот зна кь ачееа а їсторїеї націонале, пентрѣкъ еа сїнгъръ есте копштіїнда ачееа. Де ачееа, нѣмаї кьлтѣра че се фаче прїн органъл копштіїнда ши сїмдъл націонал, пóте сѣ фїе адевърат націоналъ. Нацїънеа нóстрѣ кьнóште ши сїмте демълг адевъръл ачеста; демълг аз дн-ченът еа а ши лъкра дн спїрїтѣл лѣї, дѣпъ кьм ачеаста се vede дїн тóте лъкърїле лїтерацилор нострїї. Есте адевърат, кь пѣзвїндѣле лор нѣ с'аѣ пѣтѣт днкорона тогдѣзна кь ресълтатале де комън дорїте, ши ачеаста нѣмаї дїн канъса недечелор че-лор марї че пѣрѣреа ши претѣдїнденеа леам днтім-пїнат пѣн' акъм дн калеа пропѣшїреї нóстре чеї націонале; пѣтем зїче кь тоате ачестеа кь кьлтѣ-ра нóстрѣ се афлъ астъзї дн азрора са чеа фрѣ-тóсѣ ши кь спре а о рѣдїка ла кьлтеа зїлеї чеї неднсерате, нѣ лїпсеште декът а не днпълда кь лїтератѣра нострѣ дн орїзонъл нацио-налітѣдїї, а о днсѣфленїї дн дрѣтѣл ачеста кь кь-цетѣрїле ши сїмцементеле нóстре челе націонале, ши

*) Din Banat.

а статорничи дн сфера еї о знитате органикъ, ши о индивидуалитате идеалъ.

Спре а дестенга активитатеа литерацилор постри дн скопъл ачеста, ши а днлесни тичьригъл лъкрърилор лор привигиве ла то̀те ратъриле ачестеа де кълтъръ, с'ащ детерминат а се да днтрзи шир де ани кѳте зн преміѳ вървадилор че ар продъче дн оперателе лор идеїле челе маї конформе кѳ адевъръл, кѳ спиритъл ши печеситъдиле нациѳнеї прекъш ши кѳ ценїл ши дорїнцеле тїмпнълї. Днченптъл се ва фаче дн обїентъл лїмбеї. — —

Днтревърїле че с'ащ сокотїт де днтеїа печеситате пентрѳ ашл 1851, кѳш ши дїспнсециѳнїле привїтїве ла днпселе, сѳлт зрѳтѳореле :

I. 1. Ориѳїнеа лїмбеї ротъне рѳсърїтене пѳтїте ши дако-ротъне. Каре сѳлт аргѳментеле челе маї тарї ши маї секъре пентрѳ ротъна ориѳїнеа лїмбеї ачестеїа ?

2. Есте лїмба ротъл ориенталъ фїѳ а лїмбеї латїне, орї есте еа лїмбъ понъларъ векїѳ? аргѳментеле пентрѳ зна ши алта.

3. Прїн че се дїстїнде ши прїн че се апропї лїмба романъ рѳсърїтеанъ де челелате романе? кѳтръ каре, ши де каре аре маї тѳлтъ апропїере ши дїферїндъ? Сѳ се есамїне вїне артїкълъ ротън.

4. Прїнципїеле знеї лїмбї дн ѳепере, ши аплїкате ла лїмба ротъл. Ъсъл ворвїреї. Етїмополоѳїа, Аналоѳїа. — Деспре материалъл ворвелор стрѳїне дн лїмба ротъл ши че есте де обсерват а сѳпра лор дн дрѳтъл кълтърей лїмбеї нѳстрѳе.

5. Прїнципїеле ортографїей.

6. Че скїтѳвѳїзїнї ащ сѳферїт лїтереле, орї, маї вїне сѳнетеле лїмбеї латїне дн лїмба ротъл рѳсърїтеанъ? Сѳнетеле ѳ ши ѳ сѳлт ориѳїнале орї днтпрѳтѳтате ?

7. Кѳш сар нѳтеа скрїе маї вїне лїмбъ ароманъ-рѳсърїтеанъ кѳ лїтере латїне? Консълт есте а деѳїце о ортографїѳ пентрѳ тотдеазна ?

II. Реснѳсѳрїле ла днтревърїле ачестеа се вор елабора пѳн' ла днченптъл лѳї Август 1851.

III. Манѳскрїселе сѳ фїе скрїсе кѳ лїтере латїне, дѳпъ ортографїа асторълї.

IV. Пентрѳ деслегареа че се ва гѳсї маївѳнъ, се ва да асторълї зн премїѳ де чїнчїзечї де галбенї; еар карта се ва тїпърї кѳ спеселе челѳї че дѳ премїлѳ, ретъїнд дн дїспнсециѳнеа лѳї а днтпърїдї тоате есемплареле де ла днтеїа едїѳїне гратїс, пе ла то̀те скоалеле ротънештї елементарїе, дїмнасиале, акадѳмїче, препарандїале ши семїнарїале. — А доа едїѳїне ши зрѳтѳореле вор

фї дн воїа асторълї; еле децї ле ва пѳте тїпърї кѳ спеселе сале ши дн фолосъл сеѳ. — —

Пентрѳ дежъдекареа оперателор респектїве ши аджъдекареа премїлѳї пентрѳ чел маї вѳн се вор фаче пасѳрїле кѳвїнчїѳсе, каре се вор фаче кѳпоскѳте прїн жърнале DDлор лїтерацїї, ка сѳ штїе знде ащ де а трїмїте оперателе сале ши де чїне ащ асе дежъдека. — —

Акѳш пѳ ретъне алта декѳт ка Длор лїтерацїї ротънї сѳ днчѳапъ а елабора тема ачестеа лїтерарїѳ кѳ тог зельл лор чел фїреск ши наѳїонал, днкрѳдїндацїї кѳ ресълтатъл остепелелор лор, вїнекѳвѳнтат де Dзеѳ ши де ѳменї, ва сервї пе вїѳторїте ка о пеатрѳ фѳндаменталъ ла едїѳїцїл лїтератърей нѳстрѳе чеї поѳ пѳскѳте. — А.

KONSTITUȚIUNEA BISERICII ROMÂNE.

(Ђрпаре дела №. 20.)

Атрївѳтеле дрегѳторїлор вїсерїчештї.

Атрївѳтеле дрегѳторїлор вїсерїчештї сѳлт преѳїс днсемпате дн канѳнеле вїсерїчештї; пої атїнѳет аїчї пе скѳрт нѳмаї атрївѳтеле дрегѳторїлор хїротопїцї, карї стаѳ дн фрепѳтеа комънїтъдїлор вїсерїчештї.

1) Парохъл есте адмїстрѳторїл ши їнспекторїл парохїей сале; ел, ка пресѳїтер, сѳвѳрїнеште черемонїїле прескрїсе дн Еѳхолоѳїон, ка пѳсторїѳ, днвадѳ пе попор торала ши релїѳїзїнеа, ши ѳ повѳдъеште прїн нѳртареа са чеа моралъ ши релѳїѳѳъ, дѳнд тѳтърор есемплз вѳн; днгрїѳеште де сѳрачї, болнавї ши непѳтїнчїошї, парте ел днсѳшї парте прїн Дїакопїї сѳї. Спре еведїнда стѳрїї вїсерїчештї а парохїей сале дїне протоколе акърате деспре ваптезадї, кѳзнѳацїї ши мордїї ши деспре то̀те релѳїзїнїле парохїанїлор сѳї кѳ вїсерїка. Ел е прешедїнтеле ordinarїѳ ал сїнодълѳї ши консїсѳторїлѳї парохїал; ел днфѳдїшїезъ вїсерїка са дїпафаръ кѳтръ авторїтѳдїле чївїле, ши дїпльзнтрѳ кѳтръ сѳнерїорїї сѳї вїсерїчештї, ши пѳне дн лѳкраре то̀те ordїнѳчїзїнїле маї днлате.

2) Протопопъл есте армїнїстраторїл ши днспекторїл дїстрїктълѳї сѳї вїсерїчешк, де ачѳеа треѳѳе чел пѳдїн о даѳ пе анѳ сѳ вїзїтезе то̀те вїсерїчїле дїн дїстрїктъл сѳѳ, сѳ дїнъ протоколе спре еведїнда тѳтърор треѳїлор вїсерїчештї дїн дїстрїктъл сѳѳ, сѳ пѳнъ дн лѳкраре то̀те ordїнѳчїзїнїле маї днлате, ши сѳ рѳпортезе деспре то̀те ла Епїскопъл сѳѳ. Ел е прешедїнтеле ordinarїѳ ал сїнодъ-

лѣ шѣ консісторіалѣ дистриктвал; ел дѣлѣніе шѣ дистриктвал съ висерическѣ дѣн афарь кѣтре авторитѣдѣ чѣвиле, шѣ дѣлѣнѣтрѣ кѣтрѣ сѣперіоріѣ съ висерическѣтѣ; ел пропѣне не алеші Діакопѣ шѣ Преодѣ спре хіротоніре Епіскопѣлѣ.

3) Епіскопѣл есте адміністраторіал шѣ инспекторіал Епархіеѣ сале, де ачеаа тревѣе чѣл пѣдѣнѣ одатѣ ла патрѣ анѣ съ висеричѣе тѣте висеричѣе дѣн Епархіа са, съ стѣрѣскѣ на дрегѣторіѣ висеричѣе дѣн Епархіа са, съ стѣрѣскѣ на дрегѣторіѣ висеричѣе дѣн Епархіа са. Ел е прешедѣнтеле ордінаріѣ ал сѣнодѣлѣ шѣ консісторіалѣ епіскопал; ел дѣлѣніе шѣ висерика са дѣн афарь кѣтрѣ авторитѣдѣ чѣвиле шѣ дѣлѣнѣтрѣ кѣтрѣ Архіепіскопѣ; ел сѣврѣшѣе черемоніѣе прескрісе дѣн Архіератікоп, прѣн зрѣаре хіротенѣште не Діакопѣ шѣ не преодѣ шѣ дѣтрѣште не Протопопѣ.

4) Архіепіскопѣл (Мітрополітал) есте инспекторіал Епіскопатеѣлор сѣвордінаѣе висеричіѣ мітрополітѣне, ел о дѣлѣніе шѣ афарь кѣтрѣ авторитѣдѣ чѣвиле шѣ дѣлѣнѣтрѣ кѣтрѣ демнітаріѣ висеричѣе дѣн протокоѣе спре еведѣнѣда Архіепіскопѣлѣ Ел е прешедѣнтеле ордінаріѣ ал сѣнодѣлѣ шѣ консісторіалѣ мітрополітан, ел хіротенѣште не Епіскопѣ, дѣлѣ н'аре авторітѣе абсолѣте несте еѣ, ачеастѣ се есерчѣіе шѣ нѣмаѣ де сѣнодѣлѣ мітрополітанѣ.

Сѣнодѣле висеричѣе шѣтѣ.

Висерика дѣн дѣделесѣл крѣштѣнѣ нѣ е алт чѣва декѣт о адѣнѣре (еклесіѣ), кѣ тѣте ачѣстеа спре консітѣрѣеа, органісарѣа шѣ адміністрѣреа еѣ с'аѣ ашезѣт адѣнѣрѣ стрѣнѣѣ дефѣніѣе сѣнт нѣтеле де Сѣнодѣ (Σύνοδος) — Сѣнодѣле висеричѣе шѣтѣ се класіфікѣ дѣлѣ консітѣрѣдѣе висеричѣе шѣтѣ, шѣ сѣнт:

а) парохіале, б) дистриктвалѣ, в) епархіале, шѣ д) мітрополітѣне.

а) Сѣнодѣлѣ парохіал се консітѣне дѣн тодѣ метѣрѣі активѣ аѣ парохіеѣ. Парохіал е прешедѣнтеле ордінаріѣ ал сѣнодѣлѣ парохіал.

Пѣтрѣ трѣвиле кѣрѣнте есте консісторіал парохіал, консітѣ дѣн 4 метѣрѣі (кѣраторі) сѣнт прешедѣнѣда парохіалѣ.

б) Сѣнодѣлѣ дистриктвал се консітѣне дѣн тодѣ парохіѣ шѣ дѣн кѣте зѣн депѣтѣт міреан дѣн ѣекарѣ парохіе, алес дѣн сѣнодѣлѣ парохіал. Протопопѣл е прешедѣнтеле ордінаріѣ ал сѣнодѣлѣ дистриктвал, дѣн лѣнса лѣі сѣлѣнѣште чѣл маѣ вѣтрѣлѣ парох.

стриктвал, консітѣ дѣн 6 метѣрѣі, трѣі преодѣ шѣ трѣі міренѣ, сѣнт прешедѣнѣда протопопѣлѣ.

в) Сѣнодѣлѣ епархіал (епіскопал) се консітѣне дѣн тодѣ протопопѣі, дѣн кѣте 2 депѣтѣдѣі преодѣ шѣ кѣте 3 Депѣтѣдѣі міренѣ дѣн ѣекарѣ дистрикт, алеші дѣн сѣнодѣлѣ дистриктвал. Епіскопѣл е прешедѣнтеле ордінаріѣ ал сѣнодѣлѣ епархіал, дѣн лѣнса лѣі сѣлѣнѣште чѣл маѣ вѣтрѣлѣ протопоп.

Пѣтрѣ трѣвиле кѣрѣнте есте консісторіал епіскопал, консітѣ дѣн 12 метѣрѣі, 6 преодѣ шѣ 6 міренѣ, сѣнт прешедѣнѣда Епіскопѣлѣ.

д) Сѣнодѣлѣ мітрополітан (архіепіскопал) се консітѣне дѣн тодѣ Епіскопѣі, тодѣ протопопѣі, кѣте 1 депѣтѣт міреан дѣн ѣекарѣ Епіскопѣт, кѣте 1 депѣтѣт преот шѣ кѣте 2 Депѣтѣдѣі міренѣ дѣн ѣекарѣ дистрикт, алеші дѣн сѣнодѣле дистриктвалѣ. Архіепіскопѣл е прешедѣнтеле ордінаріѣ ал Сѣнодѣлѣ мітрополітанѣ, дѣн лѣнса лѣі сѣлѣнѣште чѣл маѣ вѣтрѣлѣ Епіскоп.

Пѣтрѣ трѣвиле кѣрѣнте есте консісторіал мітрополітан, консітѣ дѣн 16 метѣрѣі: 8 преодѣ шѣ 8 міренѣ, сѣнт прешедѣнѣда архіепіскопѣлѣ.

Е Л Е Г І Ъ

дѣтрѣ опѣреа ілѣстрісімѣлѣі Домп Александрѣ Стерка Шѣлѣдѣіѣ, поѣ консірѣмѣтѣлѣі епіскоп ал Фѣгѣрашѣлѣі.

Дѣмне! азѣі рѣшѣдѣнѣдѣ не апріатѣа лѣмѣнѣ

Есте, кѣрѣі шѣрѣескѣ четеле чѣле черѣшѣі.

Фѣлѣре, трѣспѣте сѣс, не нѣмѣнтѣт фок, сѣнѣе
вѣзѣрѣт,

Сѣвѣ, мѣрте де тѣлѣі, ах! фѣрѣвѣнде де тог;

Сѣнтеле несѣнѣдѣнѣсѣе прѣн чѣі негрѣі ла сѣфлет!!

Пѣтрѣ мѣі фѣрѣлѣдѣі семѣі іракѣнде зѣешѣі,

Шѣі дѣнтѣнѣд „дѣстѣл“ шѣі арѣтѣнѣдѣте, тѣтѣнѣтѣнтѣ!

Дѣнѣлѣнѣзѣіт, тѣтѣрѣор дѣлѣі кѣшѣнѣнѣі вѣкѣрѣі

Дѣн сѣкѣрт тѣмн! — Дѣр азѣм кѣнд сѣнта несерікѣ каде

Ла'л тѣѣ трѣн — еѣ кадѣ — кѣ реверѣнѣдѣ чѣі рѣнд

Ѣн пѣстор інімос ла де мѣлѣт рѣсіпѣтеле оѣ шѣі

Тагѣ де тодѣ опорѣт шѣі іѣвѣторѣѣ де попор,

Дѣрѣ не веѣ пѣрѣсі консѣтѣнѣнѣд рѣдѣле нѣстре?

„Нѣі кѣ пѣтѣнѣдѣ“ зѣсѣнѣі, нѣі нѣ пѣтѣнѣдѣ тѣѣ жѣр,
— Стадѣі дѣдепарѣте дѣі аічѣі дѣвѣтанѣдѣі кѣ 'нѣтрѣічѣе
воастрѣ,

Стадѣі тѣнѣлідѣі кѣ се стѣнѣт негрѣле махінѣдѣнѣлѣ

Къдетелем серіосе де мълт вічіоса пърере
 Дн окї тэтэрор іатъ репóртъ трїзмф,
 Къчї пълъ кънд тітэвацї не 'чет зрїнд пълъ-
 реле

Шї пематэре фькънд мълтеле комвінчїзнї,
 Коло де сьпра 'н черїс се десе де тълъ зефеаскъ

Шї пентрѣ Фьгьраш зп віторїѣ ферїчїт. —
 Верс азїїѣ прїн каре грїї проведїнда дївїнъ:

„Бисл мей Шлэвцїс ел фїѣ архїерес!

Фадъ ла фадъ възэрѣт мълт опоранда попїме

Din сфолет вотѣнд — шї 'ндедїїнда де лаїк —

Пентрѣ ал сьѣ фїїторїѣ епїскоп мареле Шлэвцїс

Стерка Александрѣ дїндре кїзмацї чел алес. —

Фантеле лїї dedemълт, дар акъм шї варва кървнтъ

Бїне кзнóште їо тїперѣл дшпърьторїѣ.

Пентѣл лїї дьпъ мълте мерїте 'л кондекорезъ

Крвче, дїсшїї іа даг splendida мїтръ по кап;

Дьлче зїкъндшї „дэте л' антїка мїтрополїѣ

Шї окънеазъ кърънд сказнѣл чел стрьлвчїт“ —

Тодї сїнцїм възкрїї! Шлэвцїс Сїлванїа пълъце!

Към де не лашї? дóръ теат пої фьръ рьнд сь-

пърат?

„Ба — сьпъраре ла вої Сьлэценї фрадї пэ ло-
 кзеште,

Ез нїчї пэ къдетам, сóртеа ть фаче сь мерг.“

Дьлче пърїнте! къ сь їнзмеравїле рanelе пóстре

Тэ, пофтеск сь ле фїї лїмпене вїндекьторѣ.

Марї грезтѣдї дшкарчї не вьтрьп пьтернїче дóмне!

Дьї анї песторїанї, дьї сьлэтате де плїн!

Патрїа мълт аштеантъ, пацївнеа мълт дела дьнсел.

Аста 'н їніма лїї кред къ репэсъ вафї.

Дэте пърїнте акъм; даръ 'нтѣїз вїнекьввнтъ

Пе чеї карїї дн вechї теом ферїчї Сьлэценї.

Xidber, 1850 Дек. 6.

Петрѣ Бран т. р., парохѣл Xidberлэї.

Л И Т Е Р А Т Ъ Р Ъ .

Жърналѣл дьрман дїн Бькьрештї кьпрїнде зр-
 тьторїѣл артїкѣл :

„Молдавїеа. Іашїї. Loidъл дїн Віена спэне дн
 фоаеа лїї чеа де сеаръ дїн 3 Декемврие: Молда-
 вїеа аѣ кьпътат дн сьършїт дьпъ 150 анї адїкъ о
 сьтэ чїнчї зьчї анї о статїстїкь. Дн анѣл 1700,
 прїнчїпеле Dїmїtrїе Кантемїр аѣ пьвлїкат чеа дн-

тѣї дескрїере а Молдавїеї. Акъм дн анѣл 1850
 тот зп прїнчїпеле пьвлїкь о лькьраре прецїоасъ асѣ
 пра Молдавїеї, дн лїмба французь. Астѣ лькьраре
 пóртъ тїтлѣл: Notions statistiques sur la Molda-
 davie par le prince Nicolaus Stoutzo. Прїндѣл Ст-
 цо се афлъ акъм де 20 анї дн сервїдїеа статѣлѣ
 Молдавїеї шї аѣ контрїбьїт къ коншїтїндъ дштрѣ
 а се дндепърта векїѣл хаос а преѣдѣїлор шї а
 авьзэрїлор шї а се днаїнта къ чел маї маре зел
 тóте реформеле черьте дн dominїѣл лецїсладїеї,
 комерцїлэї, їндустрїеї шї а лэмінъреї попорьлэї.
 Днвестїт къ фьнкцїїле вїстерїеї, ел аѣ авьт оказїе
 де а адъна їсвоареле пентрѣ статїстїка са, шї а ле
 дштревзїнда къ о рьддаре есемїларъ. Статїстїка
 прїндѣлѣ Сьцо се дшпарте дн треї пьрдї, че трѣ-
 теазъ дьпъ рьндсеалъ деспре пьтънт, деспре по-
 пьладїе шї деспре продькдїї дн реладїѣ къ агрї-
 кьлэтра, къ їндустрїеа шї комерцїл. Е де тьнгзїт
 къ прїндѣл Сьцо аѣ трекзт къ вїдереа стареа по-
 лїтїкь, моралъ шї дшцълесчалъ а дьреї, шї ар фї
 де дорїт ка дн чел маї апронїет вїїторїѣ ськьпъ-
 тьш шї астѣ а доза парте а статїстїчеї Молдавїеї
 де ачелаш автор.“

КОКОСТЪРКЪЛ шї ЧОКЪРЛАНЪЛ.

Спэне'мї те рог ч'аї възэт не знде аї колїндат?
 Дштревъ зп чокърлан
 Мьрвїдѣл шї пьтънтеан,
 Не зп кокостъркъ депїрат,
 Чеї рьспэпэсъ кь'нгьтфаре. „Поате ть сокодї
 де мълт,
 Към ерам дштре вої проштїї; акъ'с тьндрѣ шї
 лїмьвт;
 „Нэ штїї към але дшчене,
 „Челе мълте нвї прїчене.
 „Ам сїмцїт пьдзрї,
 „Ам възэт кьлдзрї,
 „Дн соаре мълт маї фервїнте, алтъ лэпъ маї лїпъ,
 „Шї о дьръ де штїїнде плїпъ. “
 „Аскьлэтьмъ, тачї маї вїне, къчї шї лїмба'цаї стрїкат,
 „Дї зїсъ чокърланѣл, де трьда та пькат!
 „Не знде аї фост, те аѣ змьлат де пене,
 „Шї че фолос не аї адзс?
 „Апвьда чева'дїї фэ леѣне,
 „Вїї зьлэд, шї тонт те аї дсс. D. P.